

■ Φιλέλληνες ξένοι, συμπαραστάτες στον Αγώνα του '21

Λόρδος Μπάϊρον* ὁ μέγας φιλέλληνας † 19η Ἀπριλίου 1824

Ο Λόρδος Βύρων, ὅπως εἶναι γνωστός στήν χώρα μας ὁ Τζόρτζ Γκόρντον Μπάϊρον, 6ος Βαρῶνος Μπάϊρον (George Gordon Byron, 6th Baron Byron), γεννήθηκε στίς 22 Ἰανουαρίου 1788 στό Λονδίνο καί καταγόταν ἀπό ἀριστοκρατική οἰκογένεια. **Η** μητέρα του καταγόταν ἀπό τήν βασιλική οἰκογένεια τῶν Στιούαρτ.

Από μικρός ἀγαποῦσε τήν μελέτη, διάβασε πολλά βιβλία, σπούδασε σέ ἀνώτερα ἀγγλικά κολέγια, ἔμαθε νά μιλά τὰ ἑλληνικά καί τὰ λατινικά καί ταξίδευε πολύ. **Σ**έ ἡλικία 21 χρόνων ἔγινε βουλευτής καί πολλές φορές βρέθηκε ἀντίθετος μέ τοὺς ἄλλους λόρδους, διότι ἔδειχνε ἐνδιαφέρον γιά τὰ ζητήματα τῆς ἐργατικῆς τάξης.

* * *

Τὸ 1809 ταξίδεψε γιά πρώτη φορά στήν Ἑλλάδα. **Ε**πισκέφθηκε τήν Πάτρα, τήν Πρέβεζα, τήν Νικόπολη, τήν Ἄρτα, τὰ Γιάννενα καί ἔφθασε ὡς τὸ Τεπελένι, ὅπου τὸν φιλοξένησε ὁ Ἀλῆ Πασᾶς. **Ε**πέστρεψε στήν Πάτρα, πῆγε στό Αἴγιο, στοὺς Δελφούς, στήν Λιβαδειά, στήν Ἀθήνα, ὅπου ἔμεινε δύο μῆνες καί ὕστερα στήν ἀρχαία Τροία καί τήν Κωνσταντινούπολη.

Ο Βύρων, μέ τήν ποιητική του εὐαισθησία, καταμαγεύθηκε ἀπὸ τίς ἑλληνικές φυσικές ὁμορφιές καί τὰ ἀρχαῖα εἱρεῖπια. **Ε**νῶ ταξίδευε, ἔγραφε θαυμάσια ποιήματα, πού καθρέφτιζαν τήν καλλιτεχνική του συγκίνηση. **Σ**τὸ μεγάλο του ποιητικὸ ἔργο,

Υποδοχή του Λόρδου Μπαίρον
στο Μεσολόγγι.

πού έχει τον τίτλο «Τὸ προσκύνημα τοῦ Τσαΐλντ Χάρολντ», δίνει ωραιότατες περιγραφές τῆς Ἠπείρου. Ἐχωριστὴ θέση ἔχει ἓνα ποίημα, ὅπου περιγράφει μίᾳ θύελλα, πού τὸν βρῆκε στὴν Ζίτσα τῆς Ἠπείρου.

Στὸ Σούνιο ἐμπνεύσθηκε τὸ ποίημα «*Νησιὰ τῆς Ἑλλάδας*», ὅπου περιγράφει τὶς ἐντυπώσεις του καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαία Τροία. Ὁ ἑλληνολάτρης ποιητὴς ἀγανάκτησε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του ἀπὸ τὸ ἀνοσιούργημα τοῦ Ἑλγιν, πού ἔκλεψε ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη τὰ μαρμάρινα καλλιτεχνήματα καὶ ἔγραψε τὸ ποίημα «*Ἡ κατάρρα τῆς Ἀθηνᾶς*». Ἐκφράζει τὴν θλίψη του, πού οἱ σκλαβωμένοι Ἕλληνες δὲν μπόρεσαν νὰ προστατεύσουν τὰ μνημεῖα τους ἀπὸ τὸν βάρβαρο «Σκωτσέζο» Ἑλγιν καὶ τὴν πεποίθησή του, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ ξεσηκωθεῖ καὶ θὰ ξαναπάρει τὴν θέση πού τοῦ πρέπει ἀνάμεσα στοὺς πολιτισμένους χριστιανικοὺς λαοὺς τῆς Γῆς.

Ἄλλα ποιήματά του ἦταν ἡ «*Νύμφη τῆς Ἀβύδου*», τὰ «*Τούρικα παραμύθια*» καὶ ὁ «*Δὸν Ζουάν*», ἴσως ἡ κορυφαία ποιητικὴ του δημιουργία. Ὁ Βύρων μὲ τὰ ποιητικά του αὐτὰ ἔργα ἔγινε διάσημος στὴν Ἀγγλία, ἐνῶ ἡ παγκόσμια φήμη του ὅλο καὶ μεγάλωνε.

* * *

Ὁ Βύρων ἦταν ὁμορφος ἄνδρας μὲ πυκνὰ πυρόξανθα σγουρὰ μαλλιά καὶ ωραῖο παράστημα, ἂν καὶ λίγο κουτσὸς ἀπὸ τὸ δεξί του πόδι. Οἱ ἐρωτικές του περιπέτειες ἄφησαν ἐποχὴ στὸ Λονδίνο καὶ ἡ περιφρόνησή του γιὰ τὶς κοινωνικὲς συμβάσεις δημιούργησαν μικρὰ καὶ μεγάλα σκάνδαλα. Ἀπὸ τὸν σύντομο γάμο του μὲ τὴν Ἀναμπέλα Μίλμπανκ ἀπέκτησε μίᾳ κόρη, τὴν Ἄντα Λάβλεις, μετέπειτα διάσημη μαθηματικὴ, πού θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους τῆς πληροφορικής. Ἀπὸ τὴν σχέση του μὲ τὴν Κλέρ Κλέμοντ, ἀπέκτησε καὶ μίᾳ δευτέρῃ κόρη, τὴν Κλάρα Ἀλέγκρα, ἡ ὁποία πέθανε σὲ ἡλικία πέντε χρονῶν.

Ὁ Λόρδος Μπαίρον στὸν τάφο τοῦ
Μάρκου Μπότσαρη.

Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος στην έξαιρετική «Ιστορία του Ευρωπαϊκού Πνεύματος», πού έγραψε, τονίζει ότι από την πολυτάραχη ζωή του πιο σημαντικό και πιο ενδιαφέρον είναι το ποιητικό του έργο. Γράφει σχετικά: «Δέν ήταν, βέβαια, όμοφωνα ή αναγνώριση τής ύψηλης αξίας των ποιητικῶν έργων τοῦ Μπαΐρον από τους μεγάλους τοῦ 19 αἰῶνα. Ἀλλά τό γεγονός ότι πνεύματα, σαν τόν Γκαίτε, τόν Ντοστογιέφσκι και τόν Νίτσε θαύμασαν τόν Μπαΐρον ως ποιητή, πρέπει νάχει και για μᾶς, σήμερα, κάποια σημασία και πρέπει νά τό προσέξουν ιδιαίτερα ἐκεῖνοι, πού στόν αἰῶνα μας ὑποτιμοῦν ἢ προσπερνοῦν – μ' ἓνα αἶσθημα ἀνωτερότητας, πού μπορεῖ νά κριθεῖ κάποτε γελοῖο – τό ποιητικό έργο τοῦ Μπαΐρον».

* * *

Όταν ξέσπασε ἡ Ἑλληνική Ἐπανάσταση, ὁ Βύρων, πού μέ τό ποίημά του «Προφητεία τοῦ Δάντη» εἶχε καταδικάσει τὰ τυραννικά καθεστῶτα και εἶχε ἐκφράσει τήν συμπάθειά του για τους ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνες τῶν λαῶν, ἔδειξε ἀμέσως τό ενδιαφέρον του.

Τό 1823 ἔγινε μέλος τοῦ «Φιλελληνικοῦ Κομιτάτου», ἐνός συλλόγου ἀπό ἄγγλους φιλελευθέρους και φιλέλληνες, πού εἶχαν σκοπό νά ἐνισχύσουν τους ἔλληνες ἐπαναστάτες. «Ἀποφάσισα νά πάω στην Ἑλλάδα. Εἶναι τό μοναδικό μέρος, ὅπου δοκίμασα πραγματική εὐχαρίστηση. Ἄν εἶμαι ποιητής τό χρωστῶ στόν ἀέρα τῆς Ἑλλάδας», ἔγραφε σέ κάποιον φίλο του.

Στις 3 Αὐγούστου 1823 ἔφθασε στό Ἀργοστόλι τῆς Κεφαλονιάς. **Ο** Μπαΐρον τήν δεύτερη φορά δέν ἦρθε στην Ἑλλάδα ἀπό ἓναν ρομαντισμό, ἀλλά για νά ὑπηρετήσῃ τους Ἑλληνες και τήν ὑπόθεση ἐλευθερίας τους. **Ο** φίλος του Πιέτρο Γκάμπα, ἄλλος φιλέλληνας ἦρωας τοῦ 1821, πού τόν συνόδευσε στην Ἑλλάδα ἔγραψε και μᾶς τό μεταφέρει ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος: «**Συχνά** ἐπανελάμβανε ὁ Μπαΐρον ὅτι οὐδέποτε θά μετέβαλε τήν ἀπόφαση ὅπου εἶχε, ὅπως περατώσει τή ζωή του στην Ἑλλάδα, ἐκτός ἂν αὐτοί οἱ Ἑλληνες ἤθελον τόν ἐξορίσει ἀπό τῆς χώρας των. “**Εάν** ἡ Ἑλλάς ὑποκύψει” ἀνεφώνει “θά ταφῶ και ἐγώ ὑπό τὰ ἐρείπιά της”...». Αὐτή τήν ἀνιδιοτέλεια και τήν αὐτοθυσία του ἐκτίμησαν οἱ Ἑλληνες στόν Μπαΐρον, τόν ἔκαναν τόν

δικό τους «Βύρωνα» και τὸν ἀγάπησαν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον φιλέλληνα.

* * *

Οἱ Ἕλληνες τότε ἦταν διχασμένοι καὶ αὐτὸ πίκραινε τὸν εὐαίσθητο καὶ φλογερὸ νέο. Περιμένε μήπως πάψουν οἱ διχόνοιες, ἀλλὰ εἰς μάτην. Ἐχοντας διορισθεῖ ἀντιπρόσωπος τοῦ «Φιλελληνικοῦ Κομιτάτου», μοίρασε στοὺς ἐπαναστάτες τὰ ἐφόδια, πού τοῦ ἔστειλαν ἀπὸ τὸ Λονδῖνο. Ἀπὸ δικά του χρήματα ἔστειλε στὸ Μαυροκορδάτο 4.000 λίρες γιὰ τὴν συντήρηση τοῦ στόλου.

Στις 5 Ἰανουαρίου 1824 ἔφθασε στὸ Μεσολόγγι, ὅπου οἱ ἀγωνιζόμενοι Ἕλληνες τὸν ὑποδέχθηκαν μὲ ἐνθουσιασμό. Ἐκεῖ συνεργάσθηκε μὲ ἄλλους ξένους ἐθελοντὲς καὶ μὲ δικά του ἔξοδα ὀργάνωσε τὸ στρατὸ καὶ φρόντισε γιὰ τὴν ὀχύρωση τοῦ Μεσολογγίου. Στις 25 Ἰανουαρίου ἡ κυβέρνησις τὸν ἀναγνώρισε ἀρχιστράτηγο. Οἱ κόποι του, ὅμως, γιὰ τὴν ὀργάνωση τοῦ στρατοῦ καὶ γιὰ τὴν συμφιλίωση τῶν ὀπλαρχηγῶν, καθὼς καὶ τὸ κακὸ κλίμα, ὑπέσκαψαν τὴν ὑγεία του.

Στις 9 Ἀπριλίου ἔπεσε στὸ κρεβάτι μὲ δυνατὸ πυρετό. Παραμιλοῦσε διαρκῶς, ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμα παρακινουσε τοὺς Ἕλληνες νὰ συμφιλιωθοῦν, γιὰ νὰ πετύχουν τὴν ἀπελευθέρωσή τους.

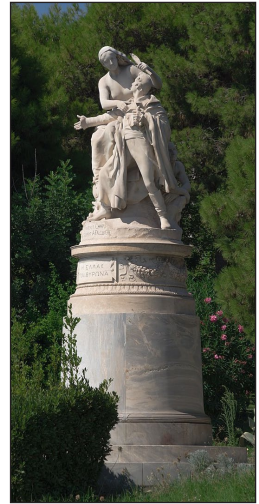
Τὰ χαράματα τῆς 19ης Ἀπριλίου 1824, Δευτέρα τοῦ Πάσχα, ἄφησε τὴν τελευταία του πνοή στὸ Μεσολόγγι, σὲ ἡλικία 36 χρονῶν. Τὰ τελευταῖα του λόγια του ἦταν γιὰ τὴν Ἑλλάδα:

«Τῆς ἔδωσα τὸν καιρό, τὴν ὑγεία μου, τὴν περιουσία μου, καὶ τώρα τῆς δίνω τὴν ζωὴ μου. Τί μποροῦσα νὰ κάνω περισσότερο;».

* * *

Ὁ θάνατός του ἀπλωσε βαρὺ πένθος σὲ ὅλους τοὺς ἀγωνιζόμενους Ἕλληνες. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔκλαψαν σὰν πραγματικὸ ἀδελφὸ καὶ προστάτη τὸν Βύρωνα, πού ἔγινε σύμβολο τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ ἀνακηρύχθηκε ἐθνικὸς ἥρωας. Μετὰ τὴν κηδεῖα του στὸ Μεσολόγγι ἡ σορὸς του μεταφέρθηκε στὸ Λονδῖνο. Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες ὁ Διονύσιος Σολωμὸς ἔγραψε ἓνα μεγάλο ποίημα, «Εἰς τὸ θάνατο τοῦ Λόρδ Μπαίρον» χαρισμένο στὸ μεγάλο αὐτὸ λάτρη τῆς Ἑλλάδας, πού ἀρχίζει μὲ αὐτοὺς τοὺς στίχους:

Λευθεριά, για λίγο πάψε
Νὰ χτυπᾶς μὲ τὸ σπαθί·
Τώρα σίμωσε καὶ κλάψε
Εἰς τοῦ Μπάϊρον τὸ κορμί...

Οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τίμησαν τὸν Βύρωνα καὶ τοῦ ἔκαμαν ἄγαλμα, πού ὑψώνεται στὸ Ζάππειο, στὴν γωνία πού βλέπει πρὸς τὴν Ἀκρόπολη καὶ παριστάνει τὸν φιλέλληνα κοντὰ σὲ μιὰ γυναῖκα –τὴν Ελλάδα– πού τὸν στεφανώνει. Τὸ ὄνομα τοῦ Βύρωνα δόθηκε καὶ στὸ συνοικισμό προσφύγων, πού ἰδρύθηκε στὴν Ἀθήνα, πάνω ἀπὸ τὸ Παγκράτι καὶ σήμερα ἀποτελεῖ τὸν Δήμο Βύρωνα.

* * *

Ἀνθολόγηση

- Διδαχὴ 1η πρὸς τοὺς Ἕλληνες γιὰ τὴν διχόνοια.

Ὁ Μπάϊρον ἀπευθυνόμενος στὰ δύο σώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τὸ Βουλευτικὸ καὶ τὸ Ἐκτελεστικὸ, προσπαθεῖ νὰ τοὺς φιλοτιμήσει καὶ νὰ τοὺς ἐνώσει:

«Ἐπιτρέψτε μου νὰ προσθέσω μιὰ γιὰ πάντα, ὅτι ἐπιθυμῶ τὸ καλὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τίποτε ἄλλο. Ἀλλὰ δὲν συγκατατίθεμαι καὶ δὲν θὰ συγκατατεθῶ ποτὲ νὰ ἐξαπατηθοῦν τὸ ἀγγλικὸ κοινὸ σχετικὰ μὲ τὴν πραγματικὴ κατάσταση τῶν Ἑλληνικῶν ὑποθέσεων. Τὰ ὑπόλοιπα, κύριοι, ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἐσᾶς. Ἐπολεμήσατε ἐνδοξα, φερθῆτε ἐπίσης ἐντιμα πρὸς τοὺς συμπατριῶτες σας καὶ πρὸς τὸν κόσμον καὶ τότε ποτὲ πιά δὲν θὰ λεχθεῖ, ὅτι ὁ Φιλοποίμην ἦταν ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων...».

- Διδαχὴ 2η πρὸς τοὺς Ἕλληνες κατὰ τῆς διχόνοιας.

Σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Μαυροκορδάτο γράφει ὁ Μπάϊρον:

«Ἀνποῦμαι πάρα πολὺ, ἀκούγοντας ὅτι ἐξακολουθοῦν ἀκόμα οἱ ἐσωτερικὲς διχόνοιες στὴν Ἑλλάδα καὶ μάλιστα σὲ μιὰ στιγμή, πὸν θὰ μπορούσε νὰ νικήσει παντοῦ, ὅπως νίκησε ἡδὴ σὲ ἀρκετὰ μέρη. Ἡ Ἑλλάς βρίσκεται μπροστὰ σὲ τρεῖς δυνατότητες, ἢ νὰ νὰ ἀνακτήσει τὴν ἐλευθερία, ἢ νὰ γίνει ὑποτελὴς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἡγεμόνων ἢ νὰ καταντήσει πάλι μιὰ τουρκικὴ ἐπαρχία. Δὲν ἔχει νὰ διαλέξει παρὰ ἓνα ἀπὸ τὰ τρία. Ἀλλὰ, νο-

μίζω, ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶναι ὁ δρόμος, πὸν ὀδηγεῖ στὰ δύο τελευταῖα... Ἄν ἡ Ἑλλάς θέλει νὰ γίνεῖ γιὰ πάντα ἐλεύθερη καὶ ἀνεξάρτητη, πρέπει νὰ τὸ ἀποφασίσει τώρα, γιὰτὶ δὲν θὰ ἔχει πιά εὐκαιρία...».

• Οἱ Ἕλληνες ποιητὲς ὕμνουῦν τὸν Μπαΐρον.

Ἦ Σολωμός:

Λευθεριά, γιὰ λίγο πάψε
Νὰ χτυπᾶς μὲ τὸ σπαθί·
Τώρα σίμωσε καὶ κλάψε
Εἰς τοῦ Μπαΐρον τὸ κορμί·
Ἄκου Μπαΐρον, πόσον θρηῖνον κάνει
ἐνῶ σὲ χαιρετᾶ ἡ Πατρίδα τῶν Ἑλλήνων,
κλαίγε, κλαίγε, Ἐλευθεριά».

Ἦ Παλαμᾶς:

«Δὲν ἤρθες μὲ τοῦ τραγουδιοῦ σου τὸν ὠραῖο θυμό, ἤρθες τὴν ἴδια σου τὴν ζωὴ στῆς ἱερῆς θυσίας νὰ φέρεις τὸ βωμό, κι' ἂν ἔζησες Διόνυσος, ξεψύχησες Μεσσίας».

Αἰωνία αὐτοῦ ἡ Μνήμη!

(*) Πηγές: <https://christianvivliografia.wordpress.com>, τοῦ Γιώργου Ν. Παπαθανασόπουλου καὶ <https://www.sansimera.gr/biographies/1293> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

Τὸ σπαθὶ τοῦ Λόρδου Μπαΐρον.